

פשיטה ליעטר

קרב עם מחבלים
בגבול לבנון

סא"ל דוד

גבול הלבנון לא שקט גם לאחר ליל 7-8 באוגוסט 1970, והמחבלים המשיכו לפעול ממנו, כבעבר, נגד ישובים, דרכי תחבורה וטיורים. על פעילות זו המשיך צה"ל להתגבר בשיטות מגוונות — כולל הפעלת כוחות חי"ר, שריון, ארטילריה וחיל-אוויר נגד יעדי מחבלים בתוך שטח לבנון. לא תמיד הגיבו כוחות פיקוד הצפון בצמוד לפעילות המחבלים ולמקום האירוע; והפעולה נגד הבסיס ביעטר היא דוגמה לכך. מאפיין נוסף של הפעולה נגד הבסיס ביעטר היה עומק החדירה לתוך שטח לבנון.

אף הימצאות המטרה ביעד אורחי נאלץ צה"ל, מדי פעם, לפעול נגד המחבלים עקב פעולותיהם ההולכות ומתגברות, גם במקומות שהמחבלים לא ציפו להם.

היעד

היעד שכן בקצה המזרחי של הכפר יעטר, שאוכלוסייתו מונה 2,000—3,000 נפש. סביבתו הקרובה של בסיס המחבלים היתה מוקפת רכסים, ששלטו על דרכי הגישה בתצפית ובאש. כביש אספלט חצה את הכפר לארכו. ביעד נמצאו 6—7 בתי-אבן כפריים אשר שימשו מתקנים אופייניים לניהול בסיס מסוג זה: חלקם שימשו למגורים ובשאר נמצאו מחסן נשק, משרד, שירותים, מטבח ואפילו חדר מעצר. הבסיס הוחזק על-ידי עשרות מחבלים; רובם התרכזו באחד המבנים הגדולים במרכז הבסיס, ומקצתם היו פוזרים ביתר המבנים.

בבסיס ניהלו חיי שגרה. כמו כן נקבעו מספר עמדות, אשר שימשו לאבטחה קרובה, בטוחים של מאות מטרים מהמבנים העיקריים. לפעמים הוצבו בהן מקלעים מדגם „גורקנוב“, לשליטה על דרכי הגישה ולהגנה נ"מ. כן עמדו לרשות המחבלים מספר כלי-רכב לתנועה באיזור הבסיסים.

ניתן להניח כי למחבלים היתה שגרה של כוננות מפני פשיטות אפשריות, נוסף לירי מתוך הבתים, השלכת רמונים, והפעלת בווקות „ר.פ.ג.“. בחלק מהמבנים נבנו עמדות על הגגות, שהקנו שליטה על חלקו הגדול של הבסיס.

עקב פשיטות קודמות של כוחותינו בגזרת הלבנון שמרו המחבלים על הבסיסים בעירנות רבה. כל פעילות שגרתית שלנו בקו הגבול הביאה להגברת רמת הכוננות בבסיסים אלה. כמו כן קוימה באיזור פעילות צבאית לבנונית שגרתית, שכללה סיורי לילה ותצפיות.

כוחות ומשימות

א. כוח „שוקי“: פיצוץ שני בתים בקצה הצפון-מזרחי של הכפר.

ב. כוח „חידו“: פיצוץ בית בקצה המערבי של הכפר.

ג. כוח „יודקה“: פיצוץ הבית הגדול, במרכז הכפר.

ד. כוח „קוחוס“: פיצוץ בית בקצה הדרומי של הכפר.

ה. כוח „ברוד“: אבטחת איזור הפעולה (בעת הפעולה בכפר) ומיקום בסיס-אש מרכזי.

ו. כוח „דודיק“: אבטחת בסיס האש והחזקת גקודה זו משך כל הפעולה כדי לאבטח פינוי אירי (כוח זה כמעט ואינו מוזכר במאמר).

כל כוח מנה 10—15 לוחמים.

הביצוע

הכוח הפושט עשה את ההכנות הדרושות לביצוע המשימה ותירגל כל פרט שעשוי היה להתרחש במהלך התנועה אל היעד או ביעד עצמו.

בסיס המחבלים ביעטר אינו נראה לעין מאיזור הגבול וניתן לצפות רק על סביבתו הרחוקה.

הבסיס נמצא 13 ק"מ בעומק השטח הלבנוני והכוח הפושט אמור היה להגיע אליו ברגל.

בחלוקת הגבול הלבנוני לאזורי-משנה מוגדר איזור הפשיטה כגזרה „המרכזית“; נכללים בה הישובים שתולה, זרעית ובירנית מצדו הישראלי של הגבול, ואילו מצדו הלבנוני — הכפרים בינת-ג'בל, תבנין, יעטר, רמיש, כפרא ואחרים.

שני כבישים עיקריים מצויים בגזרה זו: האחד — כביש בינת-ג'בל — אַנקורה — עובר במרחק של כחצי ק"מ מקו הגבול ומחבר את כל הכפרים באיזור זה. הכביש האחר — העיקרי בגזרה — נמצא יותר בעומק ומחבר את בינת-ג'בל לאיזור צור, שבגזרה „המערבית“. בין שני הכבישים שבגזרה אין דרכי-רוחב מקשרות לרכב, פרט לצירים עוקפים המחייבים מעבר בתוך הכפרים בינת-ג'בל, תבנין ואחרים.

הכפר יעטר נמצא על שלוחת כביש בעומק הלבנוני; מצפון לו הכפר כפרא. שגם בו היו בסיסי מחבלים.

הקרקע באיזור זה קשה וסלעית; צמחיה צפופה מכסה את רוב פני השטח ויוצרת בעיות קשות של תנועה ותצפית, במיוחד בלילה.

הרכסים באיזור מתנשאים לגבהים של 700—800 מטרים, ויוצרים מדרונות קשים לטיפול. כן מצויים בשטח, ובמיוחד על גבי המדרונות, טרסות-אבנים גבוהות אשר המעבר דרכן אפשרי רק בטיפול או בתנועה בשבילי עזים, שרחבם אינו עולה על 20—30 ס"מ.

האיזור כולו מבותר על-ידי מספר ואדיות וגאיות ובכך מצטמצמות אפשרויות התנועה. בכל האיזור אין דרכי עפר לרכב אלא מספר מצומצם של שבילי עזים, שמעברם מדרונות משופעים מזה ותהום פעורה מזה.

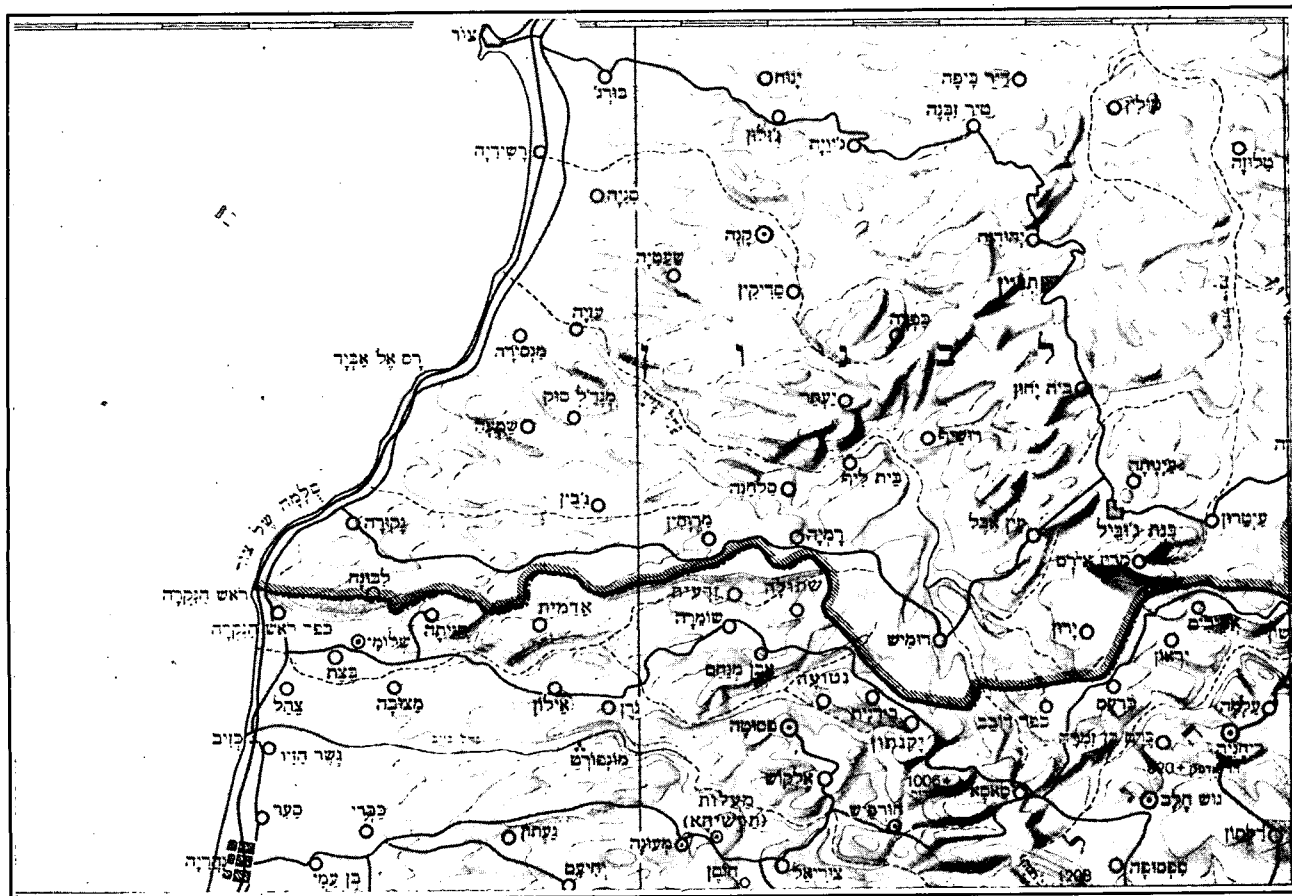
ואדי תנור, שנמצא במרכז השטח וזורם ממזרח למערב, מבתר אותו לשני חלקים עיקריים ויוצר מכשול טבעי, המגן על בסיסי המחבלים באיזור מפני פשיטות ממונעות.

המרחק מהגבול, מכשול-הקרקע המגוונים ותנאי מזג-האוויר הקשים, המגבילים פעילות אירית — כל אלה נטעו בלב המחבלים הרגשה של ביטחון, שלמקומות אלה יקשה להגיע ולהכות בהם, במיוחד בחדשי החורף.

בדצמבר 1970, בתקופה בה נערכה הפשיטה על בסיס המחבלים לים ביעטר, החלו המחבלים להתארגן בבסיסים בעומק השטח הלבנוני. הם בחרו לכך כפרים המצויים 10—15 ק"מ מאיזור הגבול, והקימו בהם מאוזים ששימשו כבסיס-מוצק ליציאת המחבלים לפעילות בשטח מדינת ישראל.

בסיסים מוצקים אלה מוקמו על-ידי המחבלים, בדרך-כלל, במבנים במרכז הכפר או בפאותיו. לפעמים מוקמו באיזור מגורים אורחי מובהק.

המחבלים ידעו מראש שעצם ישיבתם במקומות מסוג זה תגביל את פעולותינו ותציב סייגים לגבי שיטת הביצוע; שהרי כדי למנוע פגיעה באזרחים — ובמיוחד בנשים ובילדים — יש לברור את המטרות הצבאיות ביעד אורחי. אולם, על

איזור גבול ישראל-לבנון

• אין לפגוע באזרחים, במיוחד נשים וילדים, שעשויים להימצא ביעד.

• המשימה צריכה להתבצע ללא סיכון מיותר של הכוח הפושט.

• תנועה קשה בשטח הררי, ניווט וניתוב בתנאים קשים.

• תנאי תקשורת קשים.

התנועה אל היעד היתה קשה. הכוח נע כשלוחם צועד בעקבות לוחם, עמוסים ציוד לעייפה, חוצים שטחים טרשיים לרבות טרסות-אבנים גבוהות או מדרונות משופעים מכוסים בצמחיה עבותה. בלילה בהיר יחסית, אך ללא ירח, חצה הכוח את כביש הגבול. דקות ספורות קודם לכן פיטרל לאורכו כוח-סיוור לבנוני. באותו איזור מוקמה תצפית לבנונית, אך זו לא היוותה מטרד, הודות לתנועה השקטה והמבוקרת של הכוח.

הקשיים אשר ציפינו להם מראש בתנועה אכן התממשו בשטח; אך למרות קשיים אלה הגיע הכוח לכלל ביצוע כל התכנית, כולל השמטת כוחות אבטחה, במשכי-זמן קצרים יותר מהמתוכנן מראש. וכך — לאחר מעבר מכשול ואדי והתנועה בשבילים התלולים לפני הכפר יעטר — נערך הכוח לביצוע משימתו.

הכוח נערך לפני היעד על אחת הכיפות הסמוכות לכפר והמפקדים נקראו לראש הטור לזיהוי המבנים שיצטרכו לפעול בהם. כל מפקד יכול היה לצפות ולזהות במדויק את ציר

הכוח חולק לשישה כוחות-משנה בפיקוד חבורת-פיקוד מצומצמת. כל כוח-משנה הורכב מצוות-קרב, שכלל בתוכו חוליות מטהרות, חוליות מרתקות ומספר חוליות עתודה.

הכוחות היו המושים בנשק אוטומטי, בנשק ג"ט ובאמצעי-חבלה שונים. לכל כוח-משנה ניתנה משימה מוגדרת עיקרית, שאותה היה עליו למלא. זאת גוסף לסיוע לשאר כוחות-המשנה במסגרת הפעולה הכללית בתוך היעד, ובמיוחד סיוע בפניני נפגעים תוך כדי הלחימה; כן הוטל על כוחות-המשנה לשתק מקורות-אש גוספים שעשויים להפריע בלחימה על היעד. בראש כל כוח-משנה עמד מפקד מנוסה על חייליו האורגניים. מניתוח המשימה, היעד והתנהגותו הצפויה של האויב נקבעו מספר עקרונות אשר הכתיבו לנו במקצת את שיטת הפעולה:

• יש לגרום לגטישת הבסיסים באיזור המותקף.

• הלחימה ביעד חייבת להיות מהירה כדי להגביל את תגובת המחבלים.

• משך התנועה ליעד וממנו חייב להיות קצר יחסית.

• בשל ציר-התנועה הארוך קיימת אפשרות שהתנועה מן היעד תימשך גם בשעות אור.

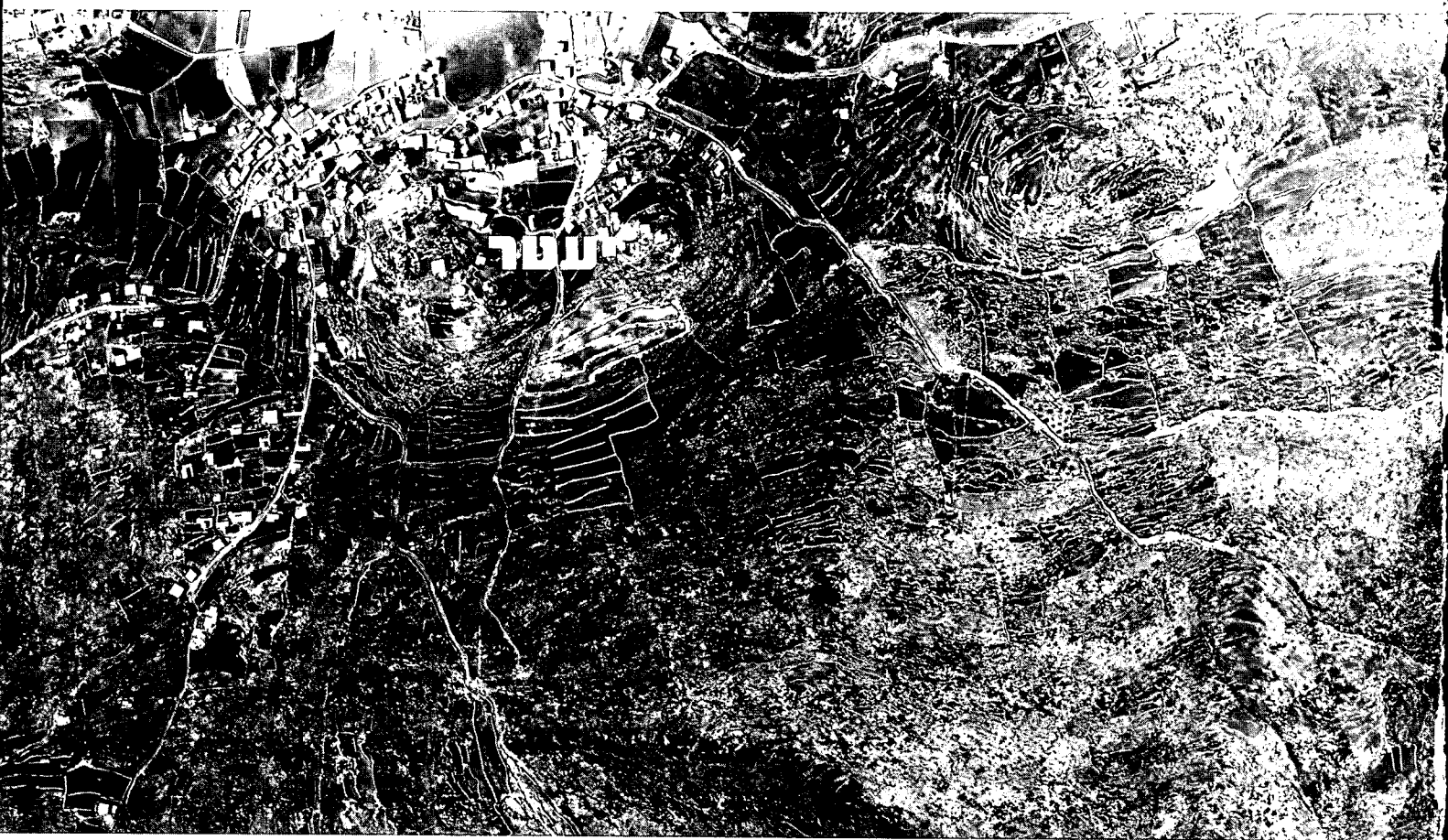
• מציאת שיטת חבלה מיוחדת, שתוודא הריסת המבנים.

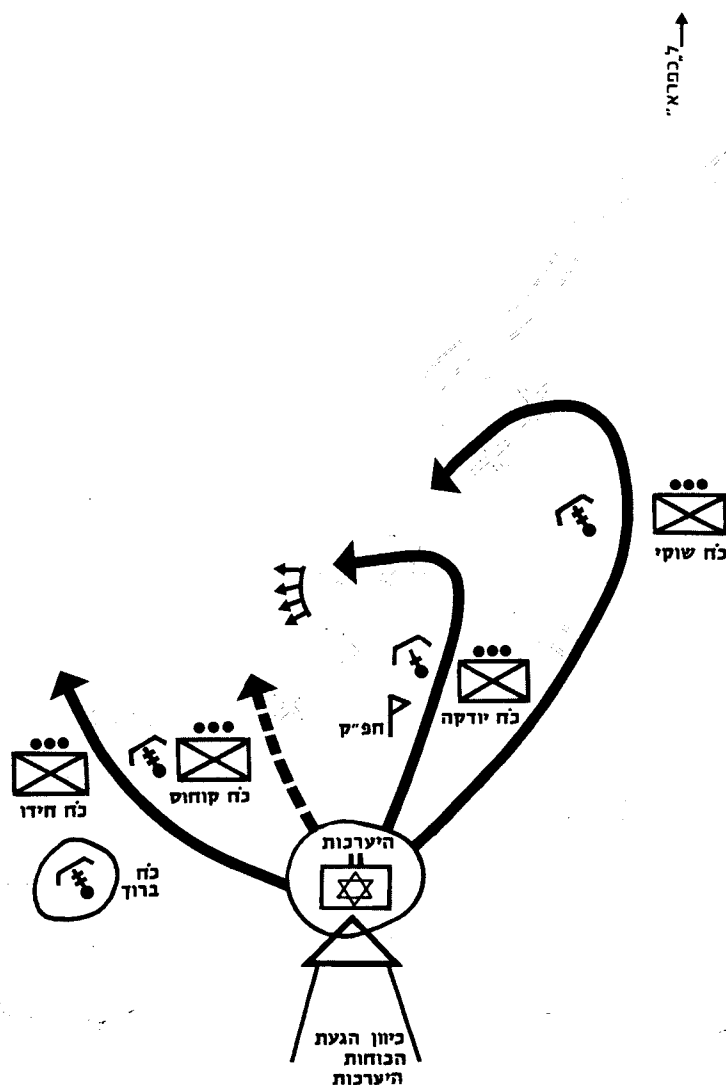
• פינוי נפגעים בשטח קשה, אשר האפשרויות לנחיתת מסו-קים בו מוגבלות ויש לאבטח את שטחי הפינוי.

מכת-אש לעבר עמדת המחבלים. עם זאת ניתנה הוראה לא להתעכב ולנוע במהירות לעבר המבנים. הכוחות נעו במהירות גדולה מכפי שתוכנן — כל כוח לעבר משימתו. על הכוחות של „חידו“ ושל „שוקי“ הוטל לפוצץ מספר מבנים קיצוניים בצדו הצפון-מערבי של הבסיס ובצדו הצפון-מזרחי. הם נעו במהירות. „חידו“, שציר התנועה שלו עד ליעדיו היה קצר יותר, מיקם בסיס-אש מול פתחי המבנים והחל לירות ולהעסיק באש את בתי המחבלים. כל כוחות-המשנה צריכים היו לפעול ביעד במקביל; לכן נעו עתה כל הכוחות לעבר בתי המחבלים. „שוקי“ יצר בשלב זה מגע עם המבנים שלו וגם הוא הפעיל בסיס-אש לעבר בתי המחבלים. בדרכו אל המבנים היה על הכוח של „שוקי“ לאגוף מספר בתים שלא נכללו בפירוט משימתו; היה צורך להימנע מלפתוח עליהם באש, כיוון שלא היו בתי מחבלים. בעת תנועת הכוח של „שוקי“ על גבי הטרסות, שבר הקשר שלו את רגלו ולא היה מסוגל להמשיך בתנועה — הקשר עם „שוקי“ נותק. הקשר נאסף אל חבורת הפיקוד והכוח המשיך במשימתו בלעדיו. על כוח-המשנה בפיקודו של „יודקה“ הוטל לפוצץ את המבנה המרכזי אשר בעומק הבסיס ובצדו הצפוני. גם כוח זה הגיע במהירות לאיזור המבנים ומיקם מספר בסיס-אש, שפתחו מייד באש. מכת-האש היתה רבת עוצמה: פצצות הבזוקות

הסתערו ואת המבנים אותם יתקוף. כל הנתונים אודות שגרת הבסיס אומתו: פה ושם נראו מחבלים השומרים על המבנים — ובמיוחד סביב המבנה המרכזי והעיקרי. שם נתגלו שניים-שלושה מחבלים, על נשקם, נעים הלך ושוב. המבנים היו מוארים בחלקם והמקום עשה רושם של בסיס „חי“. בגמר התצפית נעו מפקדי הכוחות לראש כוחותיהם. הכוח נערך במבנה תקיפה בטורים. הכוח המיועד ראשון ללחימה עמד בראש הטור, והאחרים בעקבותיו על-פי סדר כניסתם לקרב. מפקדי הכוחות נתנו תדריך אחרון ללוחמים. התנועה מנקודת ההיערכות לעבר היעדים החלה. כל כוח השתדל לנוע בשקט, למרות שבשלב זה אי-אפשר היה להימנע מדרדור אבנים. הכוחות החלו להתפצל לעבר משימותיהם תוך כדי התנועה. והנה נשמעה צעקה מצדו הימני של הטור הנע: „מן הדא?“. ברור היה שהכוח התגלה על-ידי אחת מנקודות-השמירה של המחבלים, הקרובה לכוח הנע, אך מרוחקת ממרכז הבסיס כדי 200 מטרים (יתכן, איפוא, שהכוח לא התגלה על-ידי המחבלים שבמרכז הבסיס). כל נשכח שבשלב זה היו הכוחות בשלב המכריע של התפצלות לעבר משימותיהם והמחבל „הקורא“ יכל להפנות אליו את כל תשומת-הלב ולהסיטנו מהמשימה העיקרית — היא התנועה לעבר המבנים. אותו מחבל-שומר ירה מספר יריות. החלק הימני של הכוח הנחית

איזור הפעולה

מרשם קרבהפשיטה על יעטר

באחד החדרים העורפיים נתגלו שני מחבלים, שניסו להתחמק מאחת הדלתות הצדדיות. הם נורו במקום. המבנה המרכזי הוכן לפיצוץ תוך שניות ספורות. הכוח של "יודקה" סרק את החדרים הפנימיים וגילה ציוד לחימה, בזוקות מסוגים שונים, חלקי חגור ומזרונים חמים, שהעידו שבמקום אכן שכנו המחבלים.

בשלב הסריקה פונו הנפגעים לנקודת ההיערכות ושם קיבלו טיפול רפואי על-ידי הרופא שנילווה לכוח.

במקביל להכנת המבנה המרכזי לפיצוץ השתלטו הכוחות של "שוקי" ושל "חידו" על המבנים שנועדו להם ללא התנגדות מצד המחבלים. פה ושם נורו יריות בודדות ממערב הכפר אך

נראו פוגעות במבנים. לפני מכת-האש היה איזור המבנים מואר; קו החשמל עבר לאורך הכביש הראשי וממנו התפצלו שלוחות לעבר המבנים של הבסיס. במכת-האש הראשונה שותק קו החשמל והתאורה כבתה. כבלי החשמל התעופפו באויר ויצרו קצר. כן פרצו דליקות בתוך המבנים כתוצאה מירי הבזוקות.

החוליות המטהרות מהכוח של "יודקה" נעו במהירות אל המבנים. אחת החוליות, שנעה למבנה המרכזי, נתקלה בהתנגדות. נורו לעברה מספר צרורות ומאחד החלונות נזרק רימון. הכוח השיב אש. במהלך הלחימה על המבנה נפגעו שני לוחמים. יתר החוליות הסתערו על המבנה המרכזי וטיהרו אותו;

אבטחה, בפקודו של „ברוך“, נשאר על אחת הכיפות על-מנת לאבטח את הכוח בשעת פינוי הנפגעים על-ידי מסוקים באחד המנחתים שנבחרו לכך מראש. פינוי הנפגעים נעשה לאחר תמרונים מסובכים של המסוק, מחמת פניה-שטח הקשים. כוח האבטחה של „ברוך“ גילה ג'יפ מחבלים נע במרכז הכפר; הג'יפ נורה ונעצר. בתום משימתו התחבר הכוח של „ברוך“ עם הכוח העיקרי. כל הכוח נע במהירות בשטחים הקשים ובמורד השלוחות לעבר ואדי תנור. לפתע נורתה עליו אש מפוזרת מטווחים רחוקים שמקורה היה בחלקו המרכזי של הכפר. חלקו האחורי של הכוח השיב במכת-אש, אך למרות זאת נפגעו שלושה לוחמים. אחד מהם — סמל רון אלכסנדר — מת מפצעיו, למרות שקיבל טיפול רפואי על-ידי רופא היחידה.

הופעלה אש ארטילרית לשיתוק מקורות האש של המחבלים, שהמשיכו לירות מהרכסים הגבוהים. לאחר מכת-אש נוספת השתרר שקט בכל האזור. התנועה בשלב זה היתה קשה, והלוחמים, עמוסים בנפגעים ובציוד, עשו כל מאמץ להגיע למנחת הבא. מסוק שהגיע לאחר „קריאה“, ולאחר תמרונים של הטייס לנחות בשטח קשה ומוגבל, פינה את הנפגעים. הכוח המשיך בתנועה, חצה את הגבול חזרה וסיים את משימתו.

סיכום

● פעולה מסוג זה מעמידה את הכוח הפועל בפני בעיות עדינות; בפתרון מותנה ביצוע מוצלח של הפעולות. הן מחייבות ניתוח מקצועי ואולי גם שיטות-אימון שונות.

● בפעולה זו נהרגו למעלה מ-20 מחבלים ורבים אחרים נפגעו. רוב נפגעי המחבלים היו דווקא מחוץ למבנים, דבר המלמד שהפעולות החיצוניות ושיטת הפעולה בתחום זה אינן פחות חשובות מטיהור היעדים עצמם.

● תגובות האויב, ובמיוחד המחבלים, חורגות לפעמים אל מעבר להיגיון הפשוט ונעשות טורדניות דווקא בשלבים של סיום הלחימה. פעולות הטרדה, כירי מרחוק, אינן מחייבות ממבצעייהן כושר לחימה ברמה גבוהה ולפעמים איננו מייחסים להן חשיבות מספקת; אך הן עלולות לגרום להטרדות בסיום הלחימה.

● תנאי-השטח ההרריים והקשים עשויים לשנות את המושגים שלנו על פינוי נפגעים: החל בארגון הכוח הנושא עמו נפגעים בתנועה וכלה במספר הלוחמים המוקצים לנשיאת אלונקות.

● שטחים מסוג זה יוצרים בעיות-ניווט שונות; בעיות אלה אינן דווקא באיכון היעדים עצמם, אלא בבחירת נתיבי-תנועה מתאימים כמו, לדוגמה, חציית ואדיות במקומות נכונים הן מבחינה קרקעית והן מבחינה טקטית. בחירה מוטעית של נתיבי התנועה וטעויות קלות בניווט עלולות להכפיל את משך הזמן לתנועה ליעד וממנו, ובכך ליצור מושגים מוטעים בדבר היכולת לבצע חדירות עמוקות לשטח אויב בתנאי-קרקע קשים.

ברכת אגירה

יעטר

אלה לא הפריעו להמשך ביצוע המשימות. המבנים פוצצו וכוחות אלה נעו לעבר נקודת הריכוז כדי לאפשר לכוח של „יודקה“ לפוצץ את המבנה המרכזי ללא הפרעה. המבנה המרכזי פוצץ.

כוח-המשנה בפקודו של „קוחוס“ אמור היה להשתלט באש על מבנה נוסף במרכז הבסיס. הוא השתלט עליו ללא אש והכינו לפיצוץ. גם מבנה זה פוצץ לאחר שכל הכוחות פינו את היעד והתרכזו בנקודת ההיערכות. לכאן ריכוזו את כל השלל שנמצא בבתי-המחבלים — נשק, ציוד-אופטי וכיוצא-בזה — והכינו את הנפגעים לתנועה, לאחר קבלת טיפול רפואי. לאחר ריכוז הכוחות ובדיקתם החל הכוח לנוע חזרה; כוח